

КОНЦЕПЦІЯ КУЛЬТУРИ ОСВАЛЬДА ШПЕНГЛЕРА КРІЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Ковальчук М.

*аспірант кафедри теорії та історії політичної науки
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Згідно з поглядами німецького філософа Освальда Шпенглера на розвиток і класифікацію культур можна зауважити, що культура розуміється ним як певна сукупність аксіологічних елементів, якій, подібно до живого організму, притаманним є народження, зрілість та старіння. Етап старіння характеризується мислителем як етап цивілізації, якому притаманне повне нівелювання усіх аксіологічних аспектів, витворених в умовах культури. А також відбувається досягнення поставлених культурою цілей. Власне цивілізація є точкою низхідного руху у розвитку культури.

Ще однією із основоположних та новаторських ідей філософа є ідея співмірності культур, які варто розглядати виключно як сукупність локальних культур. Таким чином, ми можемо зауважити, що окрім формулювання концепції становлення та старіння культури, мислитель відкинув ідею про розуміння культури як явища глобального. Становлення культури, згідно з поглядами Освальда Шпенглера, відбувається незалежно від впливу інших культур, таким чином зберігаючи свою самотність та ідентичність.

Дещо суперечливою до вищезгаданого є твердження філософа про те, що у кожній культурі можна знайти певні закономірності, зокрема певні події та аксіологічні підвалини. Таким чином, існує вірогідність існування певного «ядра» культури, яке є притаманним та однаковим для кожної локальної культури. Але слід також зауважити, що дані закономірності у розвитку культури мають позитивний розгляд лише тоді, коли культура дійшла до цього ядра у власному незалежному розвитку, а не були штучно розміщені у засадах культури.

Якщо зупинитись на розвитку культури як власне локальної, то постає питання про можливість міжкультурної комунікації з точки зору німецького мислителя. Адже ціллю комунікації є ніщо інше, як обмін інформацією або ж знаннями. Цей обмін являє собою перехід духовних та матеріальних здобутків однієї культури в іншу, що своєю чергою здатне спричинити зміну у векторі розвитку тієї чи іншої локальної культури.

Із винайденням носіїв інформації знайшла своє здійснення можливість передачі інформації в необмежених темпоральних рамках, що дало можливість зберігати знання, здобуті певною цивілізацією і передати їх цивілізації, яка існує набагато пізніше у часовому векторі. Таким чином, відбувається взаємообмін духовними та матеріальними благами, які переносять, з певними притаманними цій культурі інтенціями, частину аксіологічного ядра однієї культури в іншу, що спричиняє трансформаційні зміни у межах культури. Прикладом для підтвердження попередньої тези може слугувати філософія Арістотеля та Платона, твори яких були втраченими для Заходу та знайшлися на Сході у добу Середньовіччя. Таким чином, представники релігійної філософії доби Середньовіччя зверталися до філософії Платона та Арістотеля, здійснюючи адаптацію концепцій даних філософів, що призвело до зміни самої Середньовічної культури.

Якщо ж розглянути сучасну глобальну культуру крізь призму концепції культури Освальда Шпенглера, то слід зауважити прискорення міжкультурної комунікації та посилення впливу однієї культури на іншу, таким чином здійснюючи глобальну вестернізацію, яка є певним сучасним культурним трендом. Отже, можна констатувати повну «поразку»

розгляду процесу культуротворення як виключно локального. Єдино можливим способом розвитку культури як самобутньої та локальної є її повна ізоляція, що по суті є також певним відходом назад у розвитку.

ПРИНЦИПИ АНАЛІЗУ ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ У О. ШПЕНГЛЕРА

Бекар С. І.

*аспірант кафедри теорії та історії політичної науки
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Загальна схема історико-філософського процесу, властивого кожній культурі, за Шпенглером, складається з трьох основних періодів: метафізичного, етичного і скептичного. Цю схему він демонструє на прикладі західноєвропейської філософії XIX століття. О. Шпенглер вважає, що систематична філософія у межах фаустівської культури була завершена наприкінці XVIII ст. «Кант надав їй крайнім можливостям значну і – для західноєвропейського духу – переважно завершену форму. За нею, згідно з Платоном і Арістотелем, йде специфічно міська, не спекулятивна, а практична, ірелігійна, етично-соціальна філософія». Як тільки філософія збігається з практичною етикою, етика стає підставою світового мислення. «Етика переросла призначене їй місце частини абстрактної теорії. Відтепер вона і є сама філософія, яка анексує інші сфери: практичне життя зсувається в центр розглядання. Пристрасність чистого мислення послаблюється. Метафізика, вчорашня пані, стає теперішньою служницею. Вона лише дає підставу, на яку ставиться практичний образ думок. І ця підстава чим далі стає непотрібною». З переходом до цивілізації метафізика вичерпує свої можливості, метафізичні концепції перетворюються в механістичні, бездушні теорії. О. Шпенглер вважає, що «етика в міру того, як вона випускає з уваги своє метафізичне минуле, набуває соціал-етичного і політико-економічного характеру. Філософія, згідно з Гегелем і Шопенгауером, філософія сучасності, оскільки вона виражає дух часу <...> є критикою суспільства».

«Для справжньої історії філософії XIX століття, – вважає О. Шпенглер, – єдиною темою є воля до влади в цивілізаційно-інтелектуальному, етичному або соціальному вигляді, як воля до життя, як життєва сила, як практично-динамічний принцип, як поняття або драматичний образ <...> Все інше є професорська філософія філософських професорів». Звідси випливає дуже специфічний характер персоналій, які О. Шпенглер виводить на сцену філософії. Тут і Шопенгауер, Енгельс, Маркс, Ніцше, Мілль, Прудон, Конт, Дюрінг, і поряд з ними письменники і композитори Геббель, Вагнер, Ібсен, Стріндберг, Шоу, природослідник Дарвін і психолог Вейнінгер. О. Шпенглер не помічає тенденцій в історії філософії, які не вкладаються в його схему. Враховуючи принцип монізму щодо зображення цілісної культури, він часто буває переконливим, проте, розглядаючи конкретний історико-філософський процес, вдаючись в деталі, він безпорадний. У цьому яскраво виявляється односторонність принципів, якими користується О. Шпенглер.

Порівнюючи принципи аналізу історії філософії О. Шпенглера і Г. Гегеля, треба звернути увагу ось на що. О. Шпенглер відмовляється від телеології гегелівського розуміння історії філософії. Відмовляючись від гегелівської телеології, О. Шпенглер неявно вводить власну телеологію, насамперед телеологію організму. Але треба мати на увазі,